Gemeente Druten

Openbaar Zaaknummer: Z/26/388158

Beslisnota voor de Gemeenteraad

Onderwerp: Vaststellen AI-beleid

Voorgesteld besluit
de Gemeenteraad besluit:

1. Het AI-beleid van de gemeente Druten vast te stellen als strategisch kader voor de verantwoorde inzet van kunstmatige intelligentie.

Aanleiding
Kunstmatige intelligentie (AI) ontwikkelt zich snel en wordt steeds vaker toegepast binnen de overheid. Ook voor de gemeente Druten worden applicaties gebruikt die AI-functionaliteiten bevatten en neemt het gebruik van generatieve AI-toepassingen toe.

AI biedt kansen voor efficiëntere werkprocessen, betere dienstverlening en ondersteuning van medewerkers. Tegelijkertijd brengt het gebruik van AI risico's met zich mee op het gebied van privacy, informatiebeveiliging, transparantie, non-discriminatie en zorgvuldige besluitvorming.

Om AI op een verantwoorde manier te kunnen inzetten is behoefte aan een bestuurlijk kader dat richting geeft aan de toepassing van AI binnen de gemeente Druten.

Eerdere besluiten
Niet van toepassing.

Gewenst resultaat
Met het vaststellen van het AI-beleid beschikt de gemeente over een strategisch kader voor de verantwoorde inzet van AI. Het beleid geeft richting aan de wijze waarop AI wordt toegepast binnen de gemeentelijke organisatie en biedt uitgangspunten voor transparantie, menselijk toezicht, risicobeheersing, informatiebeveiliging en gegevensbescherming.
Daarnaast zorgt het beleid voor een gemeenschappelijk vertrekpunt voor toekomstige ontwikkelingen op het gebied van AI.

Argumenten
1.1 Er is behoefte aan bestuurlijke kaders voor het gebruik van AI
AI-toepassingen worden steeds toegankelijker en maken steeds vaker onderdeel uit van de reguliere bedrijfsvoering. Zonder duidelijke uitgangspunten bestaat het risico op ongewenste verschillen in werkwijze, onvoldoende beheersing van risico's of een onjuiste toepassing van wet- en regelgeving.

1.2 Het beleid ondersteunt een verantwoorde inzet van AI
Het AI-beleid sluit aan bij bestaande wettelijke kaders en reeds vastgesteld beleid op het gebied van privacy, informatiebeveiliging, informatiebeheer en digitale dienstverlening.

1.3 Het beleid borgt menselijk toezicht en de menselijke maat
Het beleid gaat uit van het uitgangspunt dat AI een hulpmiddel is en geen zelfstandige beslisser. Medewerkers blijven verantwoordelijk voor de beoordeling van uitkomsten en

voor besluiten die gevolgen hebben voor inwoners of medewerkers. Daarmee wordt aangesloten bij de uitgangspunten van behoorlijk bestuur en zorgvuldige besluitvorming.

1.4 Het beleid biedt ruimte voor toekomstige ontwikkelingen
De ontwikkelingen op het gebied van AI volgen elkaar snel op. Daarom bevat het beleidsdocument vooral strategische uitgangspunten. De verdere uitwerking kan worden aangepast wanneer wetgeving, technologie of organisatorische behoeften veranderen, zonder dat daarvoor telkens het strategisch beleid moet worden herzien.

1.5 Harmonisatie van beleid
Hetzelfde beleid wordt ook voorgelegd aan de gemeenteraad van Wijchen en het bestuur van de WDW zodat de drie organisaties over hetzelfde strategische kader beschikken.

Tegenargumenten en risico's
1.1 AI brengt risico's met zich mee
Onzorgvuldig gebruik van AI kan leiden tot privacyrisico's, onjuiste uitkomsten, onvoldoende transparantie of ongewenste effecten voor inwoners en medewerkers. Daarom blijven menselijk toezicht en een zorgvuldige beoordeling noodzakelijk.

1.2 Nadere uitwerking is noodzakelijk
Het AI-beleid is een strategisch document. De praktische toepassing vraagt om verdere uitwerking in onderliggende documenten. Na vaststelling van het beleid wordt hiervoor een multidisciplinaire AI-projectgroep ingericht.
Er staat op moment van schrijven een vacature open binnen de WDW voor de nieuwe functie 'adviseur data en AI'. Deze functie krijgt de rol van AI-regisseur. De AI-regisseur gaat samen met de AI-projectgroep aan de slag met het verder uitwerken en invoeren van het AI-beleid.

De AI-projectgroep krijgt de opdracht om de risicobeoordeling, classificatie van AI-toepassingen en de daarbij behorende beheersmaatregelen uit te werken in een afzonderlijk toetsings- en governancekader.

Daarnaast werkt de AI-projectgroep rollen, taken, bevoegdheden, toetsingsprocessen en samenwerkingsstructuren nader uit in onderliggende beleids-, governance- en uitvoeringsdocumenten. Daarbij wordt onder meer aandacht besteed aan verantwoordelijkheden van proceseigenaren, management, adviesfuncties en onafhankelijke toezichtfuncties.

1.3 Verantwoord faciliteren is effectiever dan verbieden
Het volledig uitsluiten van AI-gebruik kan ertoe leiden dat medewerkers gebruikmaken van niet-goedgekeurde AI-toepassingen buiten de beheerde werkomgeving. Hierdoor neemt het risico toe dat persoonsgegevens of andere vertrouwelijke informatie worden verwerkt buiten het zicht en de controle van de organisatie.
Door medewerkers binnen duidelijke kaders toegestane AI-toepassingen aan te bieden, blijft de organisatie beter in staat risico's te beheersen en toezicht te houden op het gebruik van AI.

Financiële gevolgen
De vaststelling van het beleid heeft op dit moment geen directe financiële gevolgen. Eventuele kosten voor opleidingen, implementatie, governance en toekomstige AI-toepassingen worden afzonderlijk beoordeeld binnen de reguliere planning- en control cyclus en voor zover noodzakelijk, via reguliere besluitvorming aan het bevoegde bestuursorgaan voorgelegd.
De nieuwe functie adviseur data en AI wordt uit bestaande formatieruimte gedekt.

Deze formatieruimte is in het eerder door de raad vastgestelde Informatiebeleidsplan gereserveerd om onze ambities in datagedreven werken te kunnen realiseren. Hiervoor zijn geen extra middelen vereist.

Communicatie
Na vaststelling wordt het AI-beleid geplaatst op de gemeentelijke website. Daarnaast worden medewerkers geïnformeerd over de uitgangspunten van het beleid en de verdere uitwerking daarvan.

Inwonersparticipatie
Er heeft geen afzonderlijk participatietraject plaatsgevonden. Het AI-beleid betreft een intern strategisch beleidskader voor de organisatie.

Uitvoering of Vervolgstappen
Na vaststelling van het AI-beleid gaat de organisatie aan de slag met een project om het beleid te implementeren. Onder voorwaarde dat de vacature voor de nieuwe functie 'adviseur data en AI' succesvol wordt ingevuld en de organisatie kan beschikken over een AI-regisseur.
Een multidisciplinaire AI-projectgroep krijgt vervolgens de opdracht het beleid nader uit te werken in governance-, toetsings- en uitvoeringsdocumenten. Daarbij wordt onder meer aandacht besteed aan:

- Het opstellen van een toetsings- en governancekader
- Het uitwerken van rollen, taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden
- Het inrichten van toetsings- en beoordelingsprocessen
- Bewustwording en opleiding van medewerkers
- Het inrichten van registratie-, monitorings- en evaluatieprocessen
- Het aansluiten van AI-governance op bestaande privacy-, informatiebeveiligings- en informatiebeheerprocessen

Geheimhouding:
Niet van toepassing.

Advies
De Functionaris Gegevensbescherming heeft kennisgenomen van het AI-beleid. De FG wijst erop dat bij de toepassing van AI blijvende aandacht nodig is voor de naleving van de AVG, het uitvoeren van DPIA's waar dit wettelijk vereist is, een duidelijke rolverdeling tussen betrokken functies en voldoende deskundigheid binnen de organisatie.

AI raakt niet alleen privacyaspecten, maar ook o.a. informatiebeveiliging, juridische vraagstukken, informatiebeheer, inkoop, digitale dienstverlening en bedrijfsvoering.
De FG adviseert daarom te overwegen een multidisciplinaire AI-governancestructuur in te richten waarin relevante disciplines vertegenwoordigd zijn.

De inrichting van governance, beheersmaatregelen en besluitvorming behoort tot de verantwoordelijkheid van de daarvoor bevoegde organisatieonderdelen. De FG houdt hierop onafhankelijk toezicht en adviseert vanuit de wettelijke toezichthoudende taak.